

Náš rozhovor

Rozhovor s profesorem MUDr. Pavlem Braveným

Když jsem v září 1989 nastupovala na stipendijní pobyt na Fyziologickém ústavu LF UJEP, netušila jsem, že již krátce nato se zde setkám s osobností, která natrvalo ovlivní

můj profesní i osobní život. Po svém návratu na Ústav v únoru 1990 se profesor Pavel Bravený stal nejenom mým šéfem a školitelem v doktorském studijním programu, ale časem i velkým vzorem a – snad to mohu říci – osobním přítelem v dobách dobrých i zlých.

V lednu 2006 se dožíváte významného životního jubilea. Jaké jsou vaše pocity?

Smíšené, protože bilanční. Ale nejde jen o těch 75 roků. Bude to rovných padesát roků, co jsem na naší Lékařské fakultě promoval, ještě o pět víc, co jsem se objevil na Fyziologickém ústavu, a uplyne 35 roků od chvíle, kdy jsem z něj byl téměř na dvě desetiletí vypuzen. A to mě ještě čeká zlatá svatba.

Rok 2006 tedy pro Vás bude rokem určitého bilancování.

Jistě, při tom uzavírání účetní knihy jsem moc přemýšlel obecně o odcházení (myslím to profesionální, ne na věčnost). Říká se, že umění důstojně odejít patří k vůbec největším uměním života. Mne to poprvé postihlo už ve věku 40 roků. Normalizační prověřková komise na fakultě seznala, že mé názory na okupaci a neochota distancovat se od svého učitele, který podepsal 2000 slov, jsou neslučitelné s dalším setrváním ve funkci vysokoškolského pedagoga. Stačilo málo a velmi slibná vědecká kariéra byla zachráněna. Ale tehdy jsem si uvědomil, že odejít se vztyčenou hlavou je mnohem víc než s pokřivenou páteří zůstat. Nakonec to nedopadlo tak špatně, dostal jsem se mezi skvělé lidi na II. interní klinice, výzkum, i když z původní dráhy z větší části vykojený, jsem mohl dělat, a dokonce mi shodou náhod spadla do klína čtyřletá expertiza na univerzitě v zahraničí. Po návratu (to mi bylo už 55 roků) jsem byl připraven nějak to do důchodu doklepat.

Do skutečného odchodu to ale mělo ještě daleko. V roce 1990 jste se na Ústav vrátil.

Listopad 1989 v pravém slova smyslu převrátil mé odevzdání se osudu naruby. Hned po revoluci jsem byl zvolen proděkanem pro zahraniční styky, zakrátko nato jsem se stal profesorem a přednostou Fyziologického ústavu a mohl jsem znovu začít učit. Na půl roku jsem se stal dokonce děkanem, a to zrovna na dobu, kdy na všechna místa vedoucích ústavů a klinik se vypisoval konkurz. Tehdy jsem viděl na druhých, jak odcházení může být těžké a někdo to neumí vůbec. Byli tací, kteří jakoby záměrně nedali vyrůst potenciálnímu nástupci, aby tak byli ještě po dosažení důchodového věku nepostradatelní. Bylo vidět, jak neradi slyší, že vítězstvím dosavadního přednosty v konkurzu je, když vyhraje jeho žák, a prohrou, když vyhraje sám. Tvářili se nechápavě, když jsem se jim snažil vysvětlit, že dobrý šéf se přece pozná podle toho, že se obklopí lidmi, kteří mají šanci jej přerůst. Byl jsem svědkem obav, jak se bude k odcházejícímu chovat jeho nástupce – to je přece jednoduché: tak, jak se choval on ke svým následovníkům. Viděl jsem, jak důležité je, aby člověk bilanco-

val, dokud je čas, aby byl na odchod připraven nějakým smysluplným alternativním životním programem a aby uměl docenit uspokojení z předávání své role.

Mám dojem, že jste pro své odcházení takový alternativní program měl.

Ano, měl. Od dětství mě bavilo kreslit a malovat a dostalo se mi dokonce jakéhosi školení. Poprvé jsem tuto alternativní životní náplň – byl to skutečně víc než koníček – uplatnil ve zmíněném roce 1972. Od deprese mě tehdy uchránilo to, že jsem začal mnohem víc a cílevědoměji malovat. Ale též jsem v tom roce s kolegou napsal svou první knížku. Nejhorší by bývalo bylo sedět s rukama v klíně.

Ještě jsem se chtěl vrátit k tomu předávání žezla mladším. Mně byla vždycky ta častá nedůvěra k mladým úplně cizí. V roce devadesát jsme museli mnohokrát sázet na lidi zdánlivě nezralé, a takřka vždycky se to vyplatilo. Ostatně dějiny naší univerzity a fakulty svědčí o tomtéž. První rektor Engliš měl v době nástupu do funkce 39 roků. Většina učitelů Lékařské fakulty MU byla ve čtvrtém deceniu života. Otakar Teyschl zakládal první brněnskou pediatrii v 29 letech. Jsem přesvědčen, že když se mladému, schopnému člověku dá velký úkol, dokáže neskutečné věci. Mladí se netřeba bát, jen se bojme neschopných, kteří o tom nevědí.

Vaše funkce na fakultě ovšem nebyly zdaleka všechno, co Vám osud přichystal.

Už mi bylo 61 roků, když Akademický senát schválil návrh nově zvoleného rektora Eduarda Schmidta, abych se stal prorektorem pro vědu a jeho zástupcem. Těch následujících šest roků byla směsice odpovědnosti, obav, abych neselhal, a netušené expanze rozhledu ze záplavy informací o všech vrstvách univerzity, o tom, jak se škola řídí a buduje, o přerodu vysokého školství, o nových způsobech hodnocení a financování vědy. Ale hlásil se věk a zdraví vyslalo varovný signál. Uvědomil jsem si, že odcházet a předávat místa mladším se musí postupně. V sedmém deceniu, jež mě postih-

lo, alespoň v našich experimentálních oborech už málokdo stačí držet krok s prudkým rozvojem výzkumných technologií a skoro každému ujede vlak, i když si to nerad připouští. Věk 65 roků považuji za krajní limit pro řídicí funkce. To neznamená konec aktivního života. Je toho přece ještě tolik, co zbývá říct, jsou tu zkušenosti, je zde moudrý pohled z jiné perspektivy atd. Protože své rady má člověk poslouchat také a možná především sám, přednostenského místa jsem se po necelých šesti letech vzdal. Za další tři roky vypršelo i druhé období prorektorské, skončilo členství ve vědeckých radách a úvazek se ztenčil nejprve na polovinu a pak na desetinu. Vyschly zdroje informací a zpočátku se dostavily načas vyslovené abstinenci příznaky. Pochopil jsem, co zejména muže tak často, nejsou-li připraveni, při odchodu ze dne na den do důchodu zlomí. Nemusí to být jen ztráta moci či ztráta pocitu důležitosti. Může to být – a v mém případě to určitě byla – hlavně náhlá ztráta informací. Proto je tak významné, aby odchod byl postupný a nenásilný. V této souvislosti bych chtěl říct, jak chvályhodné je, že se vedení Lékařské fakulty pravidelně schází s emeritními profesory, informuje je o dění na fakultě a dává jim tak najevo, že je pořád považuje za své.

Vidíte – a já se domnívala, že se budeme bavit o vědě na univerzitě, o scientometrii, grantech, doktorandském studiu, a zatím jsme zůstali u odcházení. Máte z těchto úvah na závěr ještě nějakou radu?

Dávejte pozor, abyste nepřehlédli či nepřeslechli okamžik, kdy by se místo „Proč už chce odejít?“ začalo říkat „Co tu ještě chce?“

Pane profesore, děkuji za rozhovor a do dalších let Vám přeji i za spolupracovnice z Fyziologického ústavu ještě hodně zdraví, energie a dobrých nápadů ve vědě i v malování.

Rozmlouvala M. Nováková ■